

управління та належного нормативно-правового регулювання з питань щодо залучення спеціалістів-операторів для використання БПЛА до проведення оперативно-розшукових заходів, відтік кваліфікованих кадрів.

Очевидно, що інтеграція безпілотних літальних комплексів в діяльність оперативних підрозділів, незважаючи на їх переваги, потребує значних фінансових витрат не лише на придбання самого обладнання, але й на його технічне обслуговування та підготовку кваліфікованих спеціалістів-операторів. Ця ситуація створює умови, при яких на даний момент практично неможливо забезпечити оперативні підрозділи безпілотниками на належному рівні. Виходячи з цього, можливо зробити висновок, що для належного технічного забезпечення оперативних підрозділів сучасними безпілотними літальними комплексами, у даних реаліях, вони мають бути зосереджені у підпорядкуванні спеціально створеного єдиного підрозділу, який мав би правову основу, за наявності відповідної мети, завдань, району та місця залучатися до виконання оперативно-розшукових завдань.

При цьому, важливо визначити правові межі застосування оперативними підрозділами дронів, що мають бути приведені у відповідність до конституційних норм, які визначають права і свободи людини та громадянина. Мова йде про те, що якщо використання БПЛА зачіпає інформацію з обмеженим доступом, то отримання чи обробка цієї інформації можлива лише за відповідним рішенням суду, і у випадках чітко визначених законом. У іншому випадку отримання такої інформації буде вважатися незаконним та підпадати під юридичну відповідальність визначену законом.

Залужна Олена Василівна,
старший судовий експерт
Дніпропетровського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС
України, старший судовий експерт

ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ – ОСНОВА БУДЬ-ЯКОГО СУДОВОГО ПРОЦЕСУ

Під час проведення досудового слідства у кримінальному провадженні важливе значення має збирання доказової бази. Відомо, що доказами являються фактичні дані, отримані у передбаченому кримінальним процесуальним законодавством порядку, на підставі яких, слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для

кримінального провадження та підлягають доказуванню [2, с.47], що має значення для правильного вирішення справи. Процесуальними джерелами доказів є показання, речові докази, документи, висновки експертів. До них належать наступні види слідчих дій: допит, пред'явлення для впізнання, огляд особи, обшук, слідчий експеримент та інші. Доказами в кримінальному провадженні можуть бути не будь-які фактичні дані, а лише ті, які є належними, допустимими, достовірними та достатніми.

Важливим елементом у кримінальному провадженні є: виявлення, фіксація, перевірка, дослідження, оцінка і використання доказів. Велике значення має набування практичних навиків як виявлення так і фіксація отриманих результатів проведених слідчих дій, насамперед, фахове проведення і документування результатів слідчих дій, шляхом складання протоколів та додатків до них. Найбільш важлива частина протоколу – це описання слідів, об'єктів дослідження та речових доказів [3, с.8].

Повномасштабне вторгнення і військова агресія з боку РФ на території України та запровадження воєнного стану в Україні, суттєво вплинули на всі сфери нашого життя. Злочини, скоєні військовими РФ на території нашої держави а це: масові вбивства мирних людей, знищення помешкання громадян та інфраструктури, гвалтування, мародерства та інші, є надзвичайно масштабними, і їх фіксування та розслідування потребують дослідження чималого обсягу подій, ретельного збирання значного масиву доказів і проведення численних судових експертиз.

Аналіз практики розслідування кримінальних правопорушень цих категорій свідчить, що слідчі органи й оперативні підрозділи стикаються із серйозними труднощами під час їх виявлення, розкриття та розслідування, особливо в умовах воєнного стану й бойових дій. Насамперед, це пов'язано зі специфікою способів скоєння таких кримінальних правопорушень і їх наслідків, наявних слідів, особливостями характеристики особи злочинця та недостатністю застосування науково-технічних, тактичних засобів і спеціальних знань щодо їх ефективного виявлення й розслідування. Крім цього, ускладненими вбачаємо також процедуру проведення досудового розслідування та судового розгляду, процес збирання доказів в умовах воєнного стану.

Також, в умовах воєнного стану постали складнощі проведення окремих слідчих (розшукових) дій та, якщо судову експертизу необхідно провести на місці події або за місцезнаходженням об'єкта дослідження, особа або орган, який її призначив, повинні забезпечити

судовому експертові безперешкодний доступ до об'єкта дослідження і належні умови праці [1, с.2]. Але, ускладнення та неможливість пояснюється недосяжністю місць подій та місцезнаходження об'єктів дослідження, які розміщені в зоні бойових дій або на тимчасово окупованих рф територіях нашої країни чи на де окупованих місцевостях.

Зазначено, що слідчі дії та дослідження об'єктів, є значущою складовою реалізації завдань кримінального провадження визначених кримінальним процесуальним законодавством, тож, у таких умовах перед юридичною наукою та правовою системою постали нові виклики й завдання, які, зі свого боку, передбачають застосування новітніх підходів до їх розв'язання що дають змогу збирати, досліджувати й використовувати доказову інформацію. Особливої актуальності набуває тенденція посилення практичної спрямованості криміналістичних розробок та інноваційних продуктів, їх прагматичного орієнтування на вирішення практичних завдань в умовах війни.

У таких в реаліях воєнного сьогодення, криміналістика покликана розробляти сучасні засоби, прийоми та методи, спрямовані на протидію кримінальним правопорушенням, пов'язаним із військовою агресією РФ проти України й іншим злочинам в умовах війни. Водночас специфіка формування та застосування криміналістичних знань відображає певні тенденції розвитку сучасного глобалізованого світу, наявні виклики, загрози й засоби їх усунення або нейтралізації. У зв'язку із цим у сучасних реаліях гостро постає питання про підвищення ролі криміналістики у формуванні доказової інформації та вирішенні низки інших важливих криміналістичних завдань сучасної юридичної практики в умовах війни. Новітні технології можуть значно удосконалити парадигму розслідування кримінальних правопорушень, надаючи потужні та ефективні засоби для виявлення та протидії злочинності.

Одним із найважливіших завдань криміналістики є розроблення та застосування техніко-, тактико- та методико-криміналістичних засобів, прийомів, методів і рекомендацій, що дають змогу збирати, досліджувати й використовувати доказову інформацію навіть у складних умовах стану війни.

Вивчення та аналіз криміналістичних джерел, судовослідчої практики свідчить про те, що нині наявними є низка проблем та складнощів при використанні науково-технічних засобів і методів практичними працівниками, що є у більшості випадків наслідком недостатньо належного науково-технічного забезпечення такої

діяльності, яке нерідко пов'язане із низьким рівнем підготовки відповідних фахівців, а у багатьох випадках пояснюється відсутністю у них необхідних знань, умінь та практичних навичок щодо роботи із новітніми науково-технічними засобами, методами, інноваційними технологіями при виявленні, розслідуванні та профілактиці кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 28, ст.232.Закон України «Про судову експертизу».
2. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI [Електронний ресурс] : [Режим посилання] : URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Разумов Э.А. Практическое руководство по криминалистике : учеб.-практ. Пособ. / Э.А. Разумов; под. ред. И. П. Красюка. К. : ООО «Элит Принт», 2011. 465 с. : ил.

Женунтій Володимир Іванович,
провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ

Дітлашок Людмила Олександрівна,
молодший науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ

ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ САНКЦІЙ, ЩО ПЕРЕДБАЧЕНІ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗА УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ КОШТІВ НА УТРИМАННЯ НЕПРАЦЕЗДАТНИХ БАТЬКІВ

Природою обумовлений обов'язок батьків утримувати своїх дітей і породжений соціальними відносинами обов'язок дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків, що носять взаємний характер знайшли своє відображення в основному Законі країни. Відповідно до ч.2 ст.51 Конституції України батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття, а повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків [1, с.18]. Ці взаємні конституційні обов'язки і їх виконання реалізовані у відповідних правових положеннях сімейного законодавства України. Так, в статті 202 Сімейного кодексу (далі – СК) України закріплені правові основи